

Trening i leseforståelse

OPPGAVER

Informasjon: Delprøven i leseforståelse skal måle din evne til å lese på ulike måter. Delprøven består av tre tekster og to oppgavetyper (flervalgsoppgaver og kortsvarsoppgaver).

Tid: Du skal bruke 60 minutter totalt på de tre tekstene. Du bør beregne omtrent 20 minutter per tekst.

Første tekst

I teksten under er enkelte ord og uttrykk fjernet. På svararket skal du fylle i rundingen ved det ordet eller uttrykket du mener er rett i sammenhengen.

Marit Bjørgen – medaljemagnet på ski

Marit Bjørgen ble **-eks-** 21. mars 1980 i Rognes ved Støren. Hun er en norsk tidligere langrennsløper som med åtte gull-, fire sølv- og tre bronsemedaljer er tidenes mestvinnende vinterolympier. Hun er også mestvinnende VM-medaljør i langrenn med 26 medaljer, hvorav 18 gullmedaljer.

-1- barn drev Marit Bjørgen allsidig idrett – langrenn, fotball og håndball. I langrenn var Idar Terje Belsvik hennes trener og smører fra hun var ni til hun **-2-** på juniorlandslaget. Bjørgen likte å **-3-** hardt, og hun hevdet seg godt i aldersbestemte klasser. Hun kom med på juniorlandslaget i 1998, og som attenåring vant Bjørgen kvinneklassen i det 56 km lange Rensfjellrennet i 1999. Hun debuterte i verdenscupen som nittenåring 27. desember 1999 i Engelberg med en 39.-plass i et sprintrenn. I 2000 gikk hun på det norske laget som tok VM-gull i lagtempo på rulleski.

Bjørgen fikk sitt **-4-** i seniorklassen da hun kom på tredje plass på 5 km klassisk under NM på Steinkjer i 2001, noe som førte til at hun ble tatt ut til Norges lag under VM 2001 i Lahtis. Hun ble **-5-** på Norges Skiforbunds elitelag i 2001. På sprinten i Düsseldorf 26. oktober 2002 vant hun sitt første verdenscuprenn. Etter det ble hun raskt **-6-** verdens beste sprintere.

Bjørgen tok tre verdenscupseire i sprintrenn i sesongen 2002/2003, og hun vant sprintverdenscupen denne sesongen. Hun vant sprintøvelsen under VM i 2003, og hun ble **-7-** Olavstatuetten i 2003. I sesongen 2003/2004 kom hun på andreplass i verdenscupen sammenlagt. Etter hvert ble hun også bedre på lengre distanser, hun vant sitt første verdenscuprenn i distanselangrenn i Gällivare 20. november 2004. På landslaget var Svein Tore Samdal hennes trener. I sesongforberedelsene delte Bjørgen inn treningen i bolker med opptil tolv dager **-8-** med intens hardtrening, noen av dagene med to økter.

Hun ble kalt «VM-dronningen» av Oberstdorf i 2005 med tre gull, én sølv og én bronse. Etter svake **-9-** i mesterskapene i 2006, 2007 og 2009 ble hun «OL-dronning» i OL 2010 i Vancouver med tre gull, én sølv og én bronse. Både i VM 2011 og 2013 vant hun fire gull og én sølv. Under OL 2014 i Sotsji vant Bjørgen tre gull, **-10-** hun vant to gull-, en sølv- og to bronsemedaljer under vinter-OL 2018 i Pyeongchang.

Bjørgen har **-11-** verdenscupen i langrenn fra 1999 til 2018 og vunnet sammenlagt fire ganger, sprintverdenscupen fire ganger og distansescupen to ganger. Hun er med sine 114 seire den langrennsløperen i verden som har vunnet flest verdenscuprenn individuelt. Hun har også 29 verdenscupseire i stafett, **-12-** 25 norske mesterskap i langrenn. Hun vant Tour de Ski 2014/15.

Under vinter-OL 2018 fikk hun sølv på åpningsdistansen, 15 km skiathlon, bak Charlotte Kalla. På 10 km fristil med intervallstart tok Bjørgen bronse, **-13-** Ragnhild Haga og Charlotte Kalla. På 4 × 5 km stafett gikk Bjørgen ankeretappen på det norske laget som tok gull. Ingvild Flugstad Østberg, Astrid Uhrenholdt Jacobsen og Ragnhild Haga gikk de tre første etappene.

Bjørgen gikk ut på siste etappe 3,4 sekunder bak Russland og Sverige. Bjørgen gikk opp i teten og dro og rykket på den siste bakketoppen slik at spurtsterke Stina Nilsson ikke klarte å ta henne **-14-**. På lagsprinten, som gikk i fristil, ble det bronse til det norske laget der Bjørgen gikk sammen med Maiken Caspersen Falla. Bjørgens mål for OL var en individuell gullmedalje. Det lyktes hun med i den avsluttende øvelsen i OL, 30 km langrenn i klassisk stil. Bjørgen gikk tidlig opp i teten, og feltet skrumpet inn. På den andre av fire 7,5 km-runder var det ingen konkurrenter som klarte å **-15-**. Bjørgen vant til slutt med hele 1 minutt og 49,5 sekunder til finske Krista Pärmäkoski og med svenske Stina Nilsson på tredjeplass.

Det var Bjørgens åttende OL-gull, likt med Ole Einar Bjørndalen og Bjørn Dæhlie. Alle tre har fire sølvmedaljer, men Bjørgen har flere bronsemedaljer enn de andre to. For andre gang vant Bjørgen fem medaljer i ett OL. Bjørgens OL-gull **-16-** også at Norge ble beste nasjon i vinter-OL 2018 på plassen foran Tyskland. Bjørgen fikk utdelt gullmedaljen på OLs avslutningsseremoni med 40.000 **-17-** til stede etter at hun var norsk flaggbærer under innmarsjen.

SVARARK – Marit Bjørgen – medaljemagnet på ski

Informasjon: Fyll i rundingen ved det ordet eller uttrykket du mener er rett i sammenhengen. **Hvert riktige svar teller 0,5 poeng.**

Eksempel: A ● født
B ○ skapt
C ○ unnfanget

1 A ○ Uten
B ○ Som
C ○ I stedet for

2 A ○ sluttet
B ○ begynte
C ○ ble oppsagt

3 A ○ trene
B ○ studere
C ○ spille

4 A ○ sammenbrudd
B ○ gjennombrudd
C ○ oppbrudd

5 A ○ tatt opp
B ○ ropt opp
C ○ gitt opp

6 A ○ sammen med
B ○ forbigått av
C ○ en av

7 A ○ fratatt
B ○ leid ut til
C ○ tildelt

8 A ○ på rekke
B ○ på rekke og rad
C ○ på rad

9 A ○ tilhengere
B ○ resultater
C ○ konsekvenser

10 A ○ eller
B ○ mens
C ○ for

11 A ○ arrangert
B ○ vunnet
C ○ deltatt i

12 A ○ samt
B ○ med unntak av
C ○ men ikke

13 A ○ foran
B ○ bak
C ○ sammen med

14 A ○ igjen
B ○ fatt
C ○ på kornet

15 A ○ henge med
B ○ protestere
C ○ fortsette

16 A ○ sikret
B ○ hindret
C ○ sannsynliggjorde

17 A ○ turister
B ○ tilskuere
C ○ øyenvitner

POENG FOR FØRSTE TEKST: _____

Andre tekst

Les teksten, og svar på spørsmålene på svararket.

Bjørnøya

Midt mellom det norske fastlandet og Svalbard ligger den 178 km² store øya Bjørnøya. Øya fikk navnet sitt av den nederlandske oppdagelsesreisende Villem Barents, som oppdaget den i 1596. På vei inn til land møtte hans folk en svømmende isbjørn, og han ga derfor øya navnet Bjørnøya.

Øya er juridisk en del av øygruppa Svalbard.

Mesteparten av øya er vernet som naturreservat. Det er sjøfuglene som dominerer dyre- og fuglelivet på øya. Hele 126 fuglearter er registrert på eller ved øya, noen av dem riktignok tilfeldige besøk av fugl med leveområder lenger sør. 33 arter er registrert hekkende. Av pattedyr er det en beskjeden bestand av fjellrev på øya, og det er også jevnlig besøk av isbjørn.

Det er ikke noen permanent bosetning på øya, men på nordsiden ligger en meteorologisk stasjon som har bemanning året rundt. Stasjonen er den eneste faste virksomheten på øya. Her er det normalt ni ansatte med halvårskontrakter fra Meteorologisk institutt.

På 1600- og 1800-tallet ble det drevet intens fangst av hvalross på Bjørnøya og flere andre steder i Arktis, noe som medførte at bestanden ble utryddet. Mange fangstfolk frøs eller sultet i hjel. Funn i en del graver tyder også på voldsbruk mellom de forskjellige fangstekspedisjonene.

Det har også blitt drevet jakt på isbjørn på øya, og det har vært norsk og russisk hvalfangst og selfangst i havområdene omkring. Rester av en hvalstasjon fra 1905–08 finnes fortsatt.

Både nordmenn og svensker har gjennomført geografiske ekspedisjoner for å utforske øya. En svensk ekspedisjon gjennomførte de første undersøkelsene i Ellasjøen, en innsjø som ligger på den sørlige delen av Bjørnøya. I perioden frem til 1930-tallet var det flere ekspedisjoner som både beskrev geologi, flora og fauna. Helt siden 1609 har det vært kjent at øya har forekomster av kull. Gruveanlegget ved Tunheim ble etter hvert etablert med 25 hus, og i perioden 1915–40 ble det gjort optimistiske, men mislykkede forsøk på lønnsom gruvedrift. Rester av jernbanelinjen fra gruvene til utskipningshavnen på øya er fremdeles synlig.

Øya er på grunn av sin beliggenhet siden 1900-tallet blitt stadig mer strategisk interessant, både fra en militær, økonomisk og ressursmessig synsvinkel. Farvannene rundt Bjørnøya har vært ett av de områdene hvor omlasting av overfisket torsk har foregått.

Både under annen verdenskrig og under den kalde krigen hadde farvannene rundt Bjørnøya stor militærstrategisk betydning. Selv om militærinstallasjoner eller havner på selve øya ikke gir så stor mening, har det vært av stor betydning hvilke land eller allianser som har behersket denne delen av Barentshavet. Under annen verdenskrig kom verken Bjørnøya eller det øvrige Svalbard under tysk militær kontroll, men i september 1941 plasserte den tyske marine en automatisk radiostasjon på øya.

Bjørnøyas status som norsk land ble fastslått ved Svalbardtraktaten av 9. februar 1920. Hele Bjørnøya var i privat eie fra Bjørnøen AS ble stiftet i 1918, frem til 1932 da staten overtok alle aksjer. Bjørnøen AS eksisterer fortsatt som et statlig aksjeselskap.

SVARARK – Bjørnøya

Informasjon: Når du har lest teksten, svarer du på spørsmålene under. Svarene skal baseres på innholdet i teksten. Svar kort – med få ord eller én setning.

Hvert riktige svar teller 1 poeng.

EKSEMPEL: Hvem gav Bjørnøya navn?

Svar: *Villem Barents*

1 Hvilke pattedyr kan man treffe på Bjørnøya?

Svar:

---

2 Hvilken type stasjon på Bjørnøya er ikke lenger i bruk?

Svar:

---

3 Hva slags gruvedrift har det vært på øya?

Svar:

---

4 Hvilken dyreart er den mest tallrike?

Svar:

---

5 Hvilken stat har herredømme over Bjørnøya i dag?

Svar:

---

6 Hvorfor har øya vært strategisk interessant de siste hundre årene?

Svar:

POENG FOR ANDRE TEKST: _____

Tredje tekst

Les teksten, og svar på spørsmålene på svararket.

Et dukkehjem

«Et dukkehjem» er et drama av Henrik Ibsen (1828–1906) utgitt i 1879. Stykket hadde premiere på Det kongelige Teater i København 21. desember 1879 og spilles fremdeles på teaterscener over hele verden. Det ble Ibsens store internasjonale gjennombrudd. Stykket var en bitende kritikk av de tradisjonelle rollene til menn og kvinner i det viktorianske ekteskapet.

Hovedpersonen er Nora, som er gift med Torvald Helmer. Hennes rolle i ekteskapet er som en dukke, hennes hjem et dukkehjem, og hennes ektemann refererer stadig til henne som hans lille «lærkefugl» eller «ekorn». Hun får ikke engang ha en nøkkel til postkassen.

Når hun så blir utpresset på grunn av en forbrytelse hun gjorde for å redde sin manns liv (hun forfalsket sin fars signatur på et gjeldsbrev), blir Torvald opprørt. Han vil at deres ekteskap kun skal bli en fasade, og han vil nekte henne å oppdra barna deres. Torvalds eneste bekymring er hans eget rykte, selv om det var Noras kjærlighet til ham som drev henne til forbrytelsen.

Når så utpresseren angrer, ville det hele ha vært over i et tradisjonelt viktoriansk drama. Men for Nora er det for sent til å gå tilbake til slik det var. Hun innser at Torvald ikke var den edle personen hun hadde trodd. Hennes illusjoner om ekteskapet er knust, og hun bestemmer seg for at hun må forlate dukkehjemmet.

Slutten, der Nora forlater sin mann og sine små barn, er et av verdenslitteraturens mest kjente kjønnspolitiske øyeblikk. For den viktorianske verden var dette skandaløst. Ekteskapet var regnet som en av samfunnets grunnpilarer, og å portrettere det på en slik måte var fullstendig uakseptabelt.

Noen teatere, spesielt i Tyskland, nektet å spille stykket, så Ibsen ble presset til å skrive en alternativ slutt som var langt mindre dystert, hvor Nora blir for barnas skyld. Dette plaget ham veldig, og han ville av og til gi en «rettelse» til skuespillerne på åpningsdagen.

Den kjente danske forfatteren og foredragsholderen Laura Kieler (1849–1932), som Ibsen kjente godt, anses som inspirasjonskilden til Nora-figuren. Laura lånte penger uten mannens viten for å få råd til behandling av hans tuberkulose, men ikke på noen falsk veksell. Da sannheten kom for en dag, forlangte Victor Kieler separasjon og nektet henne samværsrett til barna. Laura fikk et sammenbrudd og var innlagt psykiatrisk sykehus i en måned. Et par år senere tok mannen henne tilbake, noe hun aksepterte for å få være sammen med barna sine. Siden Laura Kieler var så kjent, kunne folk lett kjenne igjen skjebnen hennes i «Et dukkehjem». Hun ba derfor Ibsen om å benekte at hun var modell for Nora. Det ville han ikke, noe som gjorde Laura Kielers liv enda vanskeligere.

SVARARK – Et dukkehjem

Informasjon: Når du har lest teksten, svarer du på spørsmålene under. Svarene skal baseres på innholdet i teksten. Svar kort – med få ord eller én setning.

Hvert riktige svar teller 1 poeng.

EKSEMPEL: Hva kritiserer «Et dukkehjem»?

Svar: **De tradisjonelle kjønnsrollene i det viktorianske ekteskapet**

1 Hvorfor kan Noras rolle i ekteskapet sammenlignes med en dukke?

Svar:

---

2 Hvilken forbrytelse har Nora begått?

Svar:

---

3 Hvorfor måtte Ibsen skrive en alternativ slutt til «Et dukkehjem»?

Svar:

---

4 Hvorfor går Nora fra Torvald?

Svar:

---

5 Hvordan måtte «Et dukkehjem» ha sluttet for å være et tradisjonelt viktoriansk drama?

Svar:

---

6 Hvordan reagerte Laura Kieler på «Et dukkehjem»?

Svar:

POENG FOR TREDJE TEKST: _____

POENG TOTALT: _____